

na **EEN** jaar

Wat verloren ging....

....en weer werd opgebouwd

DE 5 JAREN

die hun begrenzing vinden in 10 Mei 1940 en 5 Mei 1945 zullen ook in de geschiedenis van onze onderneming als de meest zwarte blijven gekenmerkt, die doorleefd moesten worden. Toen ons land niet meer veilig was voor de Duitse roofzucht, bestond ons bedrijf uit een vijftal fabrieken te Apeldoorn, Renkum (2), Velsen en Wormer, die alle volledig in gebruik waren en voorzien van ruime voorraden grondstoffen en eindproduct, benevens uit een groothandelsafdeeling met gevulde magazijnen te Amsterdam, Arnhem, Breda, Groningen, Maastricht en Rotterdam. Reeds in 1940 bij het bombardement op laatstgenoemde stad werden onze kantoren en magazijnen aldaar met alle voorraden totaal vernietigd. Behoudens dat — ook relatief — niet onaanzienlijk verlies, werd tijdens de eerste oorlogshandelingen uitsluitend een aantal kleinere, spoedig herstelbare schaden geleden. Daarna ging het betrekkelijk snel en zienderoogen bergaf; de moeilijkheden stapelden zich meer en meer op, voorraden grondstoffen en papier raakten steeds vollediger uitgeput, de productie moest steeds verder worden

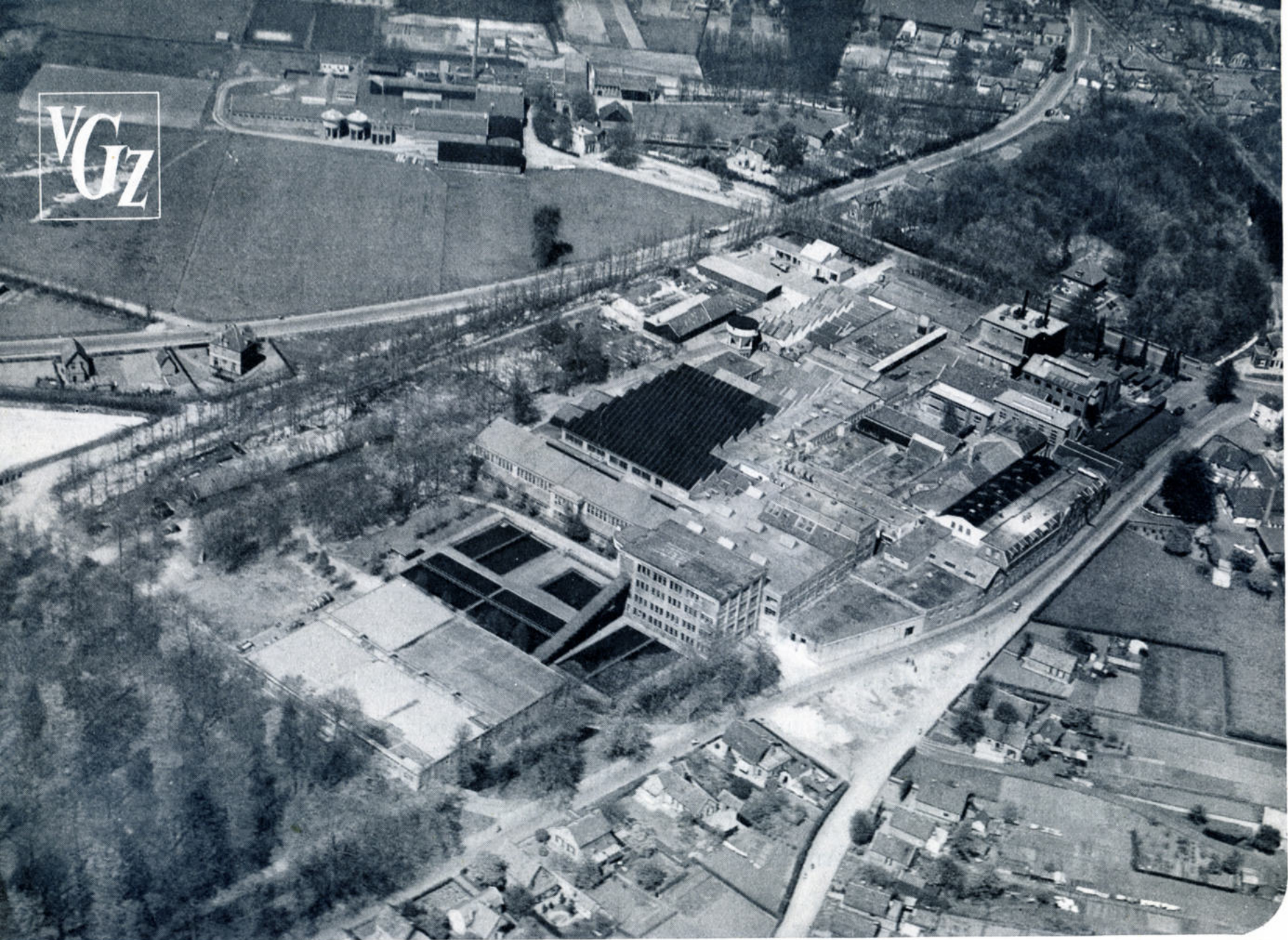
ingekrompen, zoodat een geleidelijk strenger doorgevoerde distributie noodzakelijk werd om de slinkende voorraden daarheen te leiden, waar de meest dringende behoefte werd geacht te bestaan. ☉ Bij het naderen van de bevrijding verergerde de situatie en namen de gevaren voor onze fabrieks- en magazijncomplexen hand over hand toe. Weliswaar zijn bij het optrekken van de geallieerde troepen door Noord-Brabant en Limburg onze filialen te Breda en Maastricht vrijwel ongerept gebleven, doch de luchtlandingen op 17 Sept. 1944 en volgende dagen speelden zich geheel af in het gebied, waar onze fabrieken te Renkum en onze magazijnen te Arnhem waren gelegen. Deze laatste werden reeds aanstonds met de grond gelijk gemaakt. De situatie in Renkum liet zich in die dagen nog niet al te ernstig aanzien, doch toen de geallieerde luchtlandingstroepen waren teruggetrokken, de opmarsch van onze bondgenooten in de Betuwe - dit is ten zuiden van onze Renkumsche fabrieken - tot stilstand was gekomen en Renkum door de burgerbevolking was ontruimd, waren onze fabrieken aldaar voor vrij langen tijd overgeleverd aan het ergste vandalisme. Alles wat van Duitsche gading was, werd geroofd en weggevoerd. Door de directe ligging in de gevechtzone veroorzaakten bombardementen en granaatvuur enorme beschadigingen. Gebouwen stortten in, daken boven de machines verdwenen, deze laatste, door granaatvuur getroffen en aan weer en wind blootgesteld, werden zwaar gehavend en geleken spoedig een klomp roest. ☉ Intusschen troffen elders ons andere onheilen. Reeds onmiddellijk na de Septemberlandingen rees bij den vijand het plan onze grootste fabrieken, namelijk

die te Velsen, geheel op te blazen. Het is ons gelukt dit voor het fabriekscomplex zelf althans voorloopig te doen uitstellen, doch het was niet te voorkomen, dat de in de naaste omgeving gelegen woonhuizen, die eveneens ons eigendom waren, werden afgebroken. Aangezien de vernietiging van onze fabrieken te Velsen bleef dreigen, hebben wij, om de nadeelen daarvan zooveel mogelijk te beperken, zoolang dit werd toegestaan, honderden tonnen van de meest vitale onderdeelen van Velsen naar onze bedrijven te Wormer overgebracht. Hier trof ons in het vroege voorjaar van 1945 een ander noodlot; deze fabrieken werden door een Sauckelcommando geplunderd. * In de laatste bevrijdingsweken, bij den brand van Groningen, verdwenen onze groothandelsmagazijnen in die stad geheel van de kaart, zoodat bij het einde van den oorlog uitsluitend onze fabrieken te Apeldoorn en onze magazijnen te Amsterdam, Breda en Maastricht nog intact waren. De voorraden papier, grondstoffen en kolen waren overigens vrijwel geheel uitgeput. Dientengevolge was het zelfs onmogelijk om alleen onze fabriek te Apeldoorn spoedig weer op gang te brengen. Dank zij den voorbereidenden maatregelen, door het Netherlands Office for Relief and Rehabilitation te Londen genomen, zag het er naar uit, dat binnen afzienbaren tijd nieuwe aanvoer van grondstoffen zou komen, terwijl tegen September eveneens transporten kolen konden worden verwacht. De periode, die na de bevrijding hieraan voorafging, hebben wij besteed om met alle energie te trachten onze fabrieken weder zoover mogelijk bedrijfsklaar te maken. Aangezien de uit Wormer geroofde eigendommen nog her en der in ons land

werden teruggevonden, is het ons met enorme inspanning gelukt in enkele maanden de machines te Velsen en Wormer weer te monteren, zoodat, toen in begin September kolen en grondstoffen beschikbaar kwamen, onze bedrijven in laatstgenoemde plaatsen en te Apeldoorn weer op zeer bescheiden schaal de productie ter hand konden nemen. De situatie in Renkum was ernstiger. De eerste zorg was om de machines aldaar weer „onder dak” te brengen, maar het heeft tot ver in het voorjaar van 1946 geduurd, alvorens in het complex te Renkum (Harten) met één machine het werk kon worden hervat. Ook de tweede machine aldaar is intusschen gereed gekomen. Het andere complex, aan den Rijn gelegen, dat het zwaarst heeft geleden, is thans ook zoover hersteld, dat wij de machines aldaar weer in bedrijf kunnen nemen. De groote schaarschte aan grondstoffen maakt dit echter voorhands onmogelijk. * Na één jaar is derhalve, ondanks alles, de productiecapaciteit van onze fabrieken reeds weder dicht nabij het vooroorlogsche peil. Doch de moeilijkheden zijn niet ten einde. Ontzaglijk veel van hetgeen provisorisch werd hersteld, zal verdere voorziening behoeven, terwijl de leveringsmogelijkheid van papier sterk bij het door ons gewenschte niveau achterblijft. Was oorspronkelijk de moeilijkheid meer in de kolenvoorziening dan in de grondstoffenpositie en de arbeidsbezetting gelegen, thans is de situatie omgekeerd en baren het tekort aan arbeiders en vooral de sombere vooruitzichten van de grondstoffenvoorziening ons de grootste zorgen. De terreinen, waar eertijds de opslag van hout plaats vond, zijn en blijven voorloopig leeg en daarmee is

een eigen jaarproductie van circa 125.000 ton cellulose en houtslip weggevallen. Zelfs afgezien van de grenzen door de deviezentoewijzingen gesteld, is de aanvoer van deze halffabrikaten uit het buitenland uiterst moeilijk, terwijl de inheemsche grondstofbronnen, te weten stroo en oud papier, onmogelijk een afdoende vervanging kunnen bieden. Wij hebben gemeend goed te doen U, mede aan de hand van de volgende illustraties, ervan op de hoogte te stellen voor welke enorme moeilijkheden wij ons in ons bedrijf bij de bevrijding zagen gesteld. De laatste vergelijkende foto's kunnen een indruk geven over den omvang van hetgeen overwonnen moest worden en overwonnen werd. Dat wij desondanks thans nog niet op grooter schaal in de behoeften aan papier kunnen voorzien, is voor ons zeker niet minder teleurstellend dan voor onze afnemers, die op een snelle productie-uitbreiding na den oorlog hadden gerekend en daarop hun plannen hadden gebaseerd. Geen moeite en kosten worden daarom gespaard de fabricage van stroocellulose ter hand te nemen. Ondanks dat stroo een product is, dat in zeer groote hoeveelheden in het binnenland is te verkrijgen, is de bereiding van stroocellulose vooralsnog aan vrij enge grenzen gebonden. De noodzaak blijft derhalve bestaan om voor aanvulling van grondstoffenvoorraden een ernstig beroep te doen op de stelselmatige inzameling van oud papier. Het is Uw directe belang als verwerker van — of handelaar in papier daaraan de grootst mogelijke medewerking te verleen.

VGZ

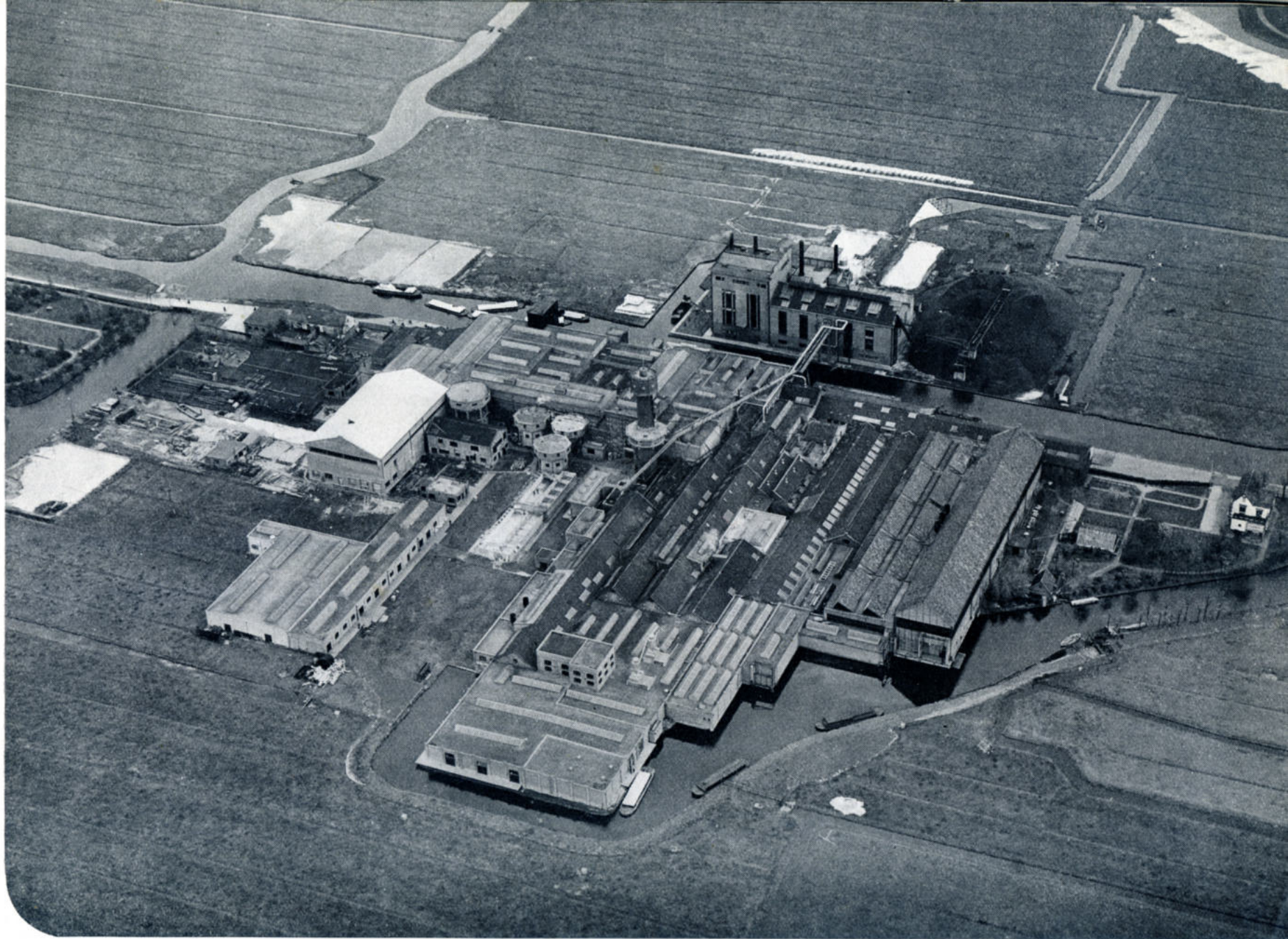
Onze fabrieken te Renkum/Harten (situatie 1939)

VGZ

Luchtopname K.L.M.

Onze fabrieken te Renkum aan den Rijn (situatie 1939)

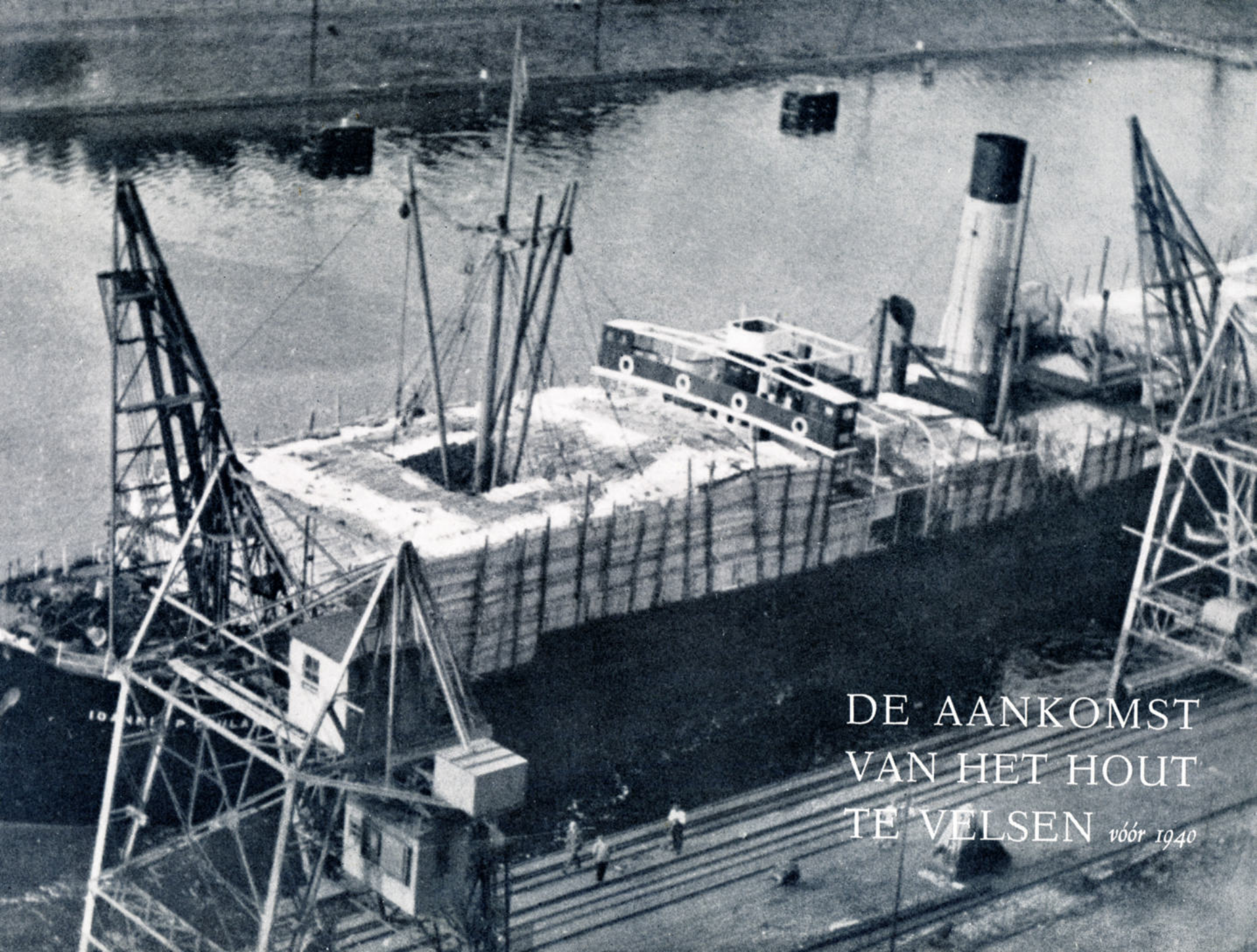
Onze fabrieken te Wormer (situatie 1939)

VGZ

Luchtopname K.L.M.

Onze fabrieken te Velsen (situatie 1939) met houtparken op den achtergrond

IOANKI P. VILIA

DE AANKOMST
VAN HET HOUT
TE VELSSEN *vóór 1940*

VGZ

*Het lossen
van het hout*

Houttransport naar de opslagterreinen per geëlectriceerd smalspoor

VGZ

Houtopslag op de terreinen

Een kijkje in een der houtparken

VGZ

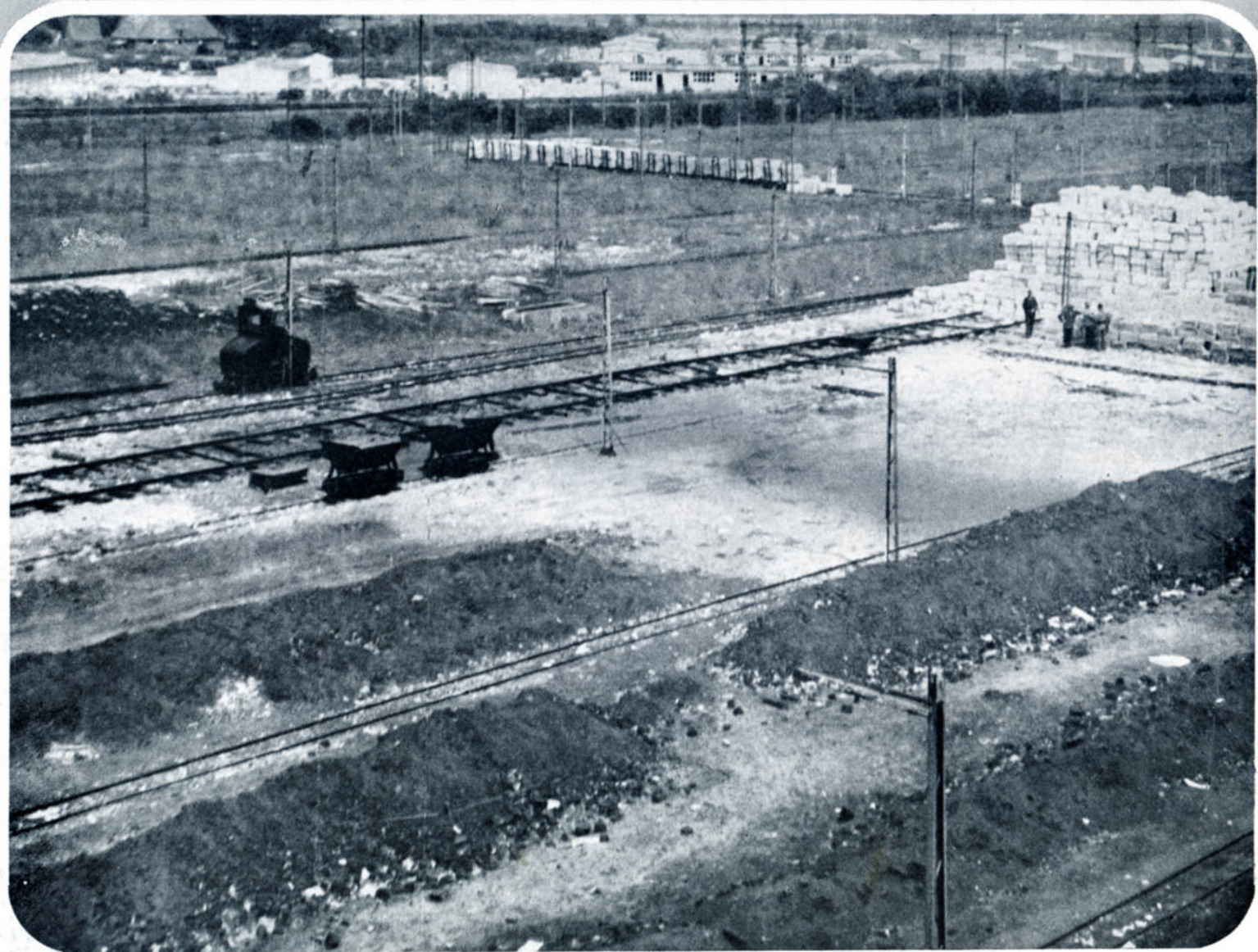
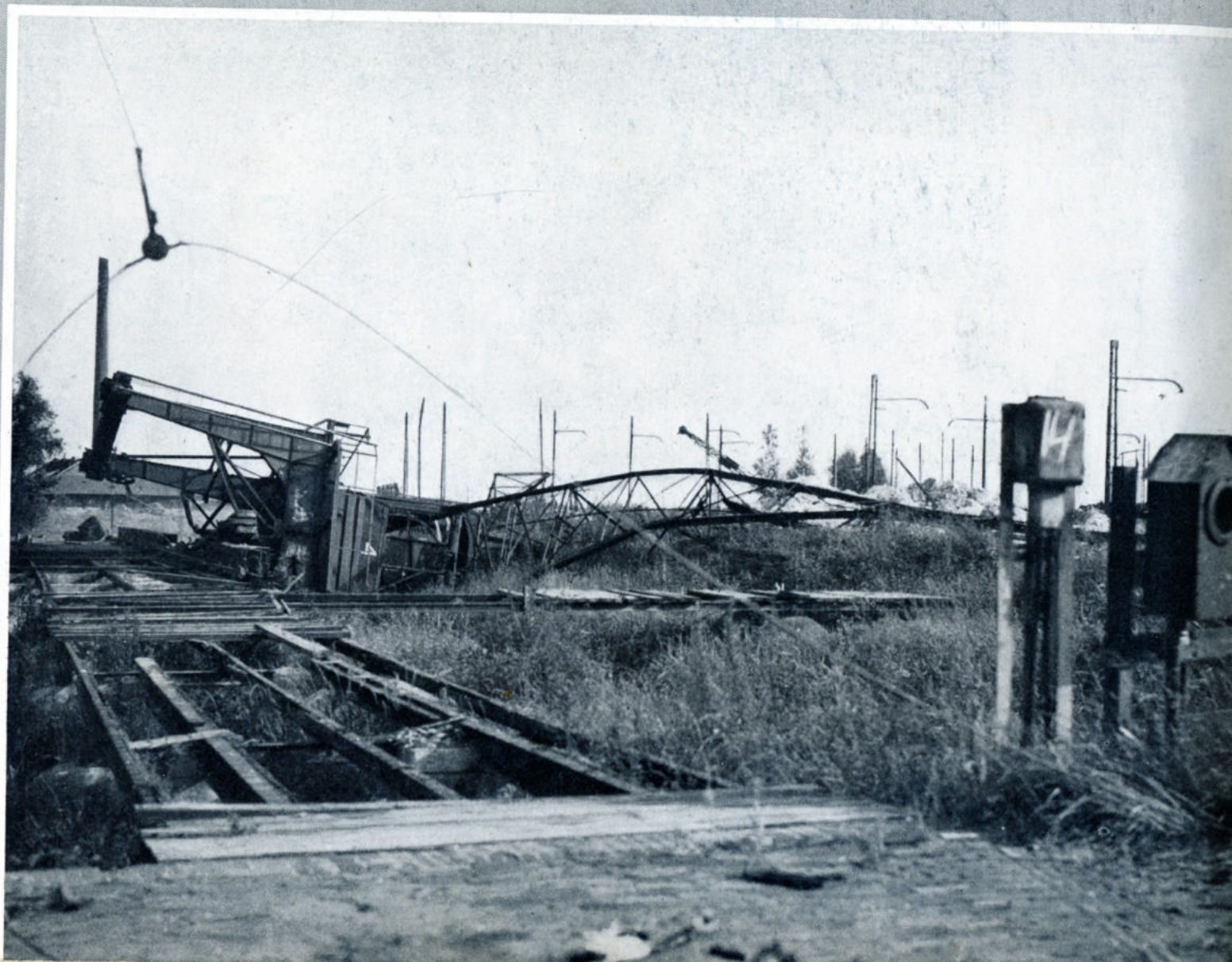

Foto boven: De situatie op de opslagterreinen te Velsen in 1946 * Foto rechts: De situatie op de opslagterreinen te Renkum aan den Rijn

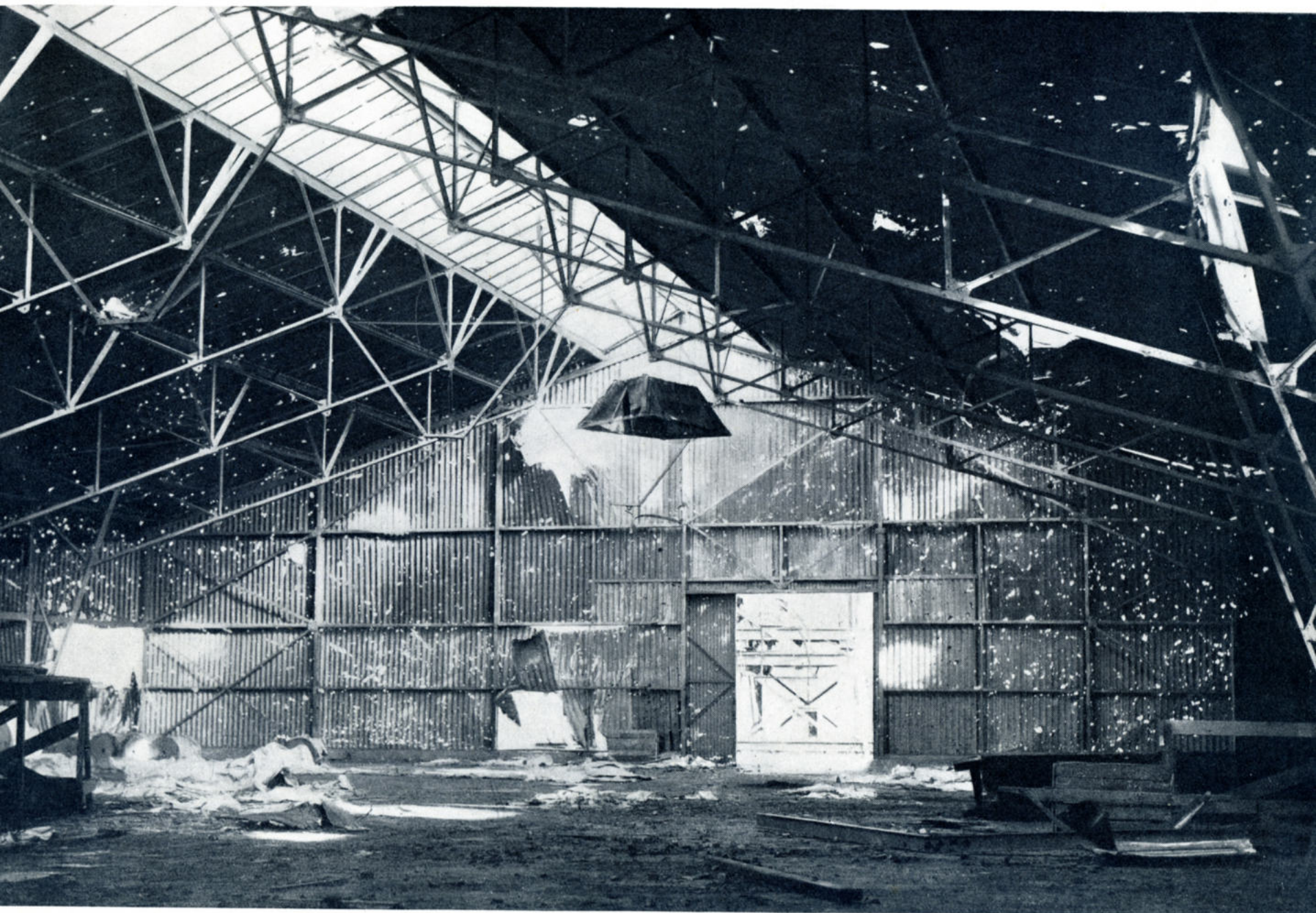
na de bevrijding

VGZ

Een gedeelte van onze fabrieken te Renkum aan den Rijn, zwaar beschadigd in het laatste oorlogsjaar

Foto rechts: Wat overbleef van een plaatijzeren loods te Renkum aan den Rijn; de witte spikkels zijn geen cliché-fouten maar gaten, veroorzaakt door granaatsplinters en kogels

VGZ

Foto links: Hoe wij de hollanderzaal van een der papiermachines te Renkum aan den Rijn aantreffen in Mei 1945.

Foto boven: Een gedeelte van het fabriekscomplex te Renkum/Harten, eveneens zwaar beschadigd, met bomtrechter op den voorgrond

Wat overbleef van een opslagplaats te Renkum/Harten

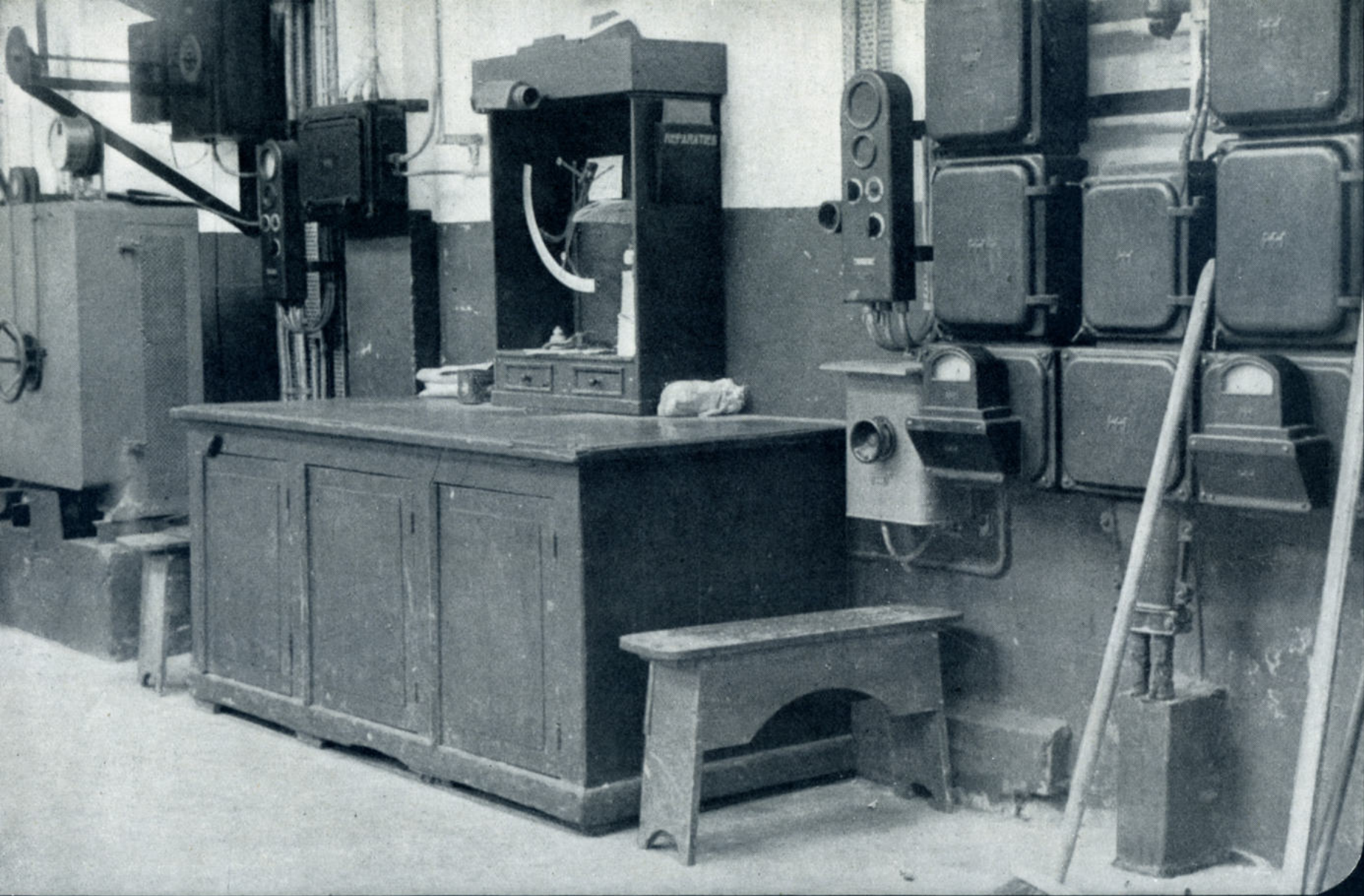

Een gedeelte van de sorteerzalen te Renkum/Harten, nadat de grootste chaos was opgeruimd

VGZ

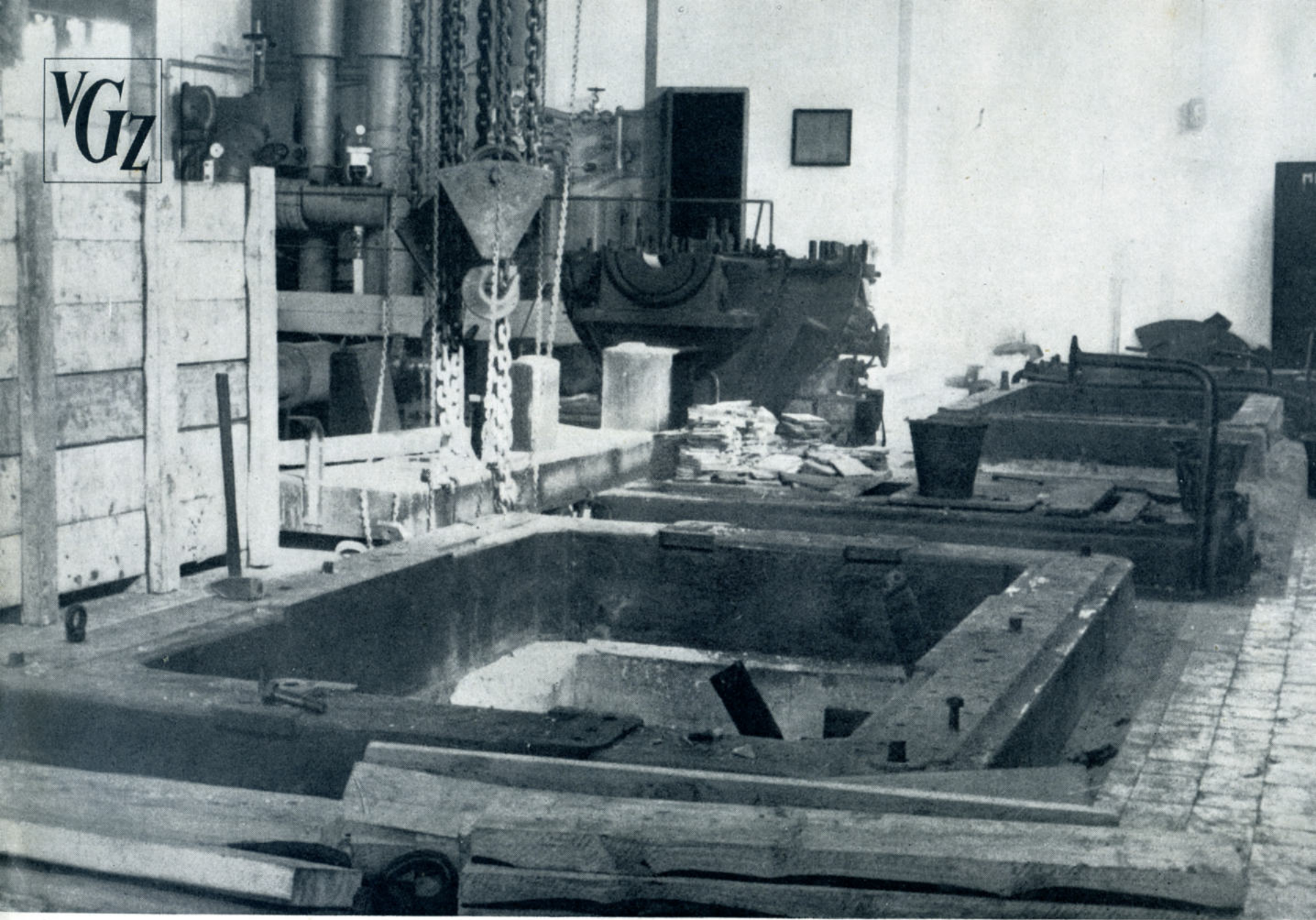

Desolate toestand langsij van een onzer papiermachines te Wormer bij de bevrijding in Mei 1945

Na maanden van ingespannen werken de oude toestand hersteld

VGZ

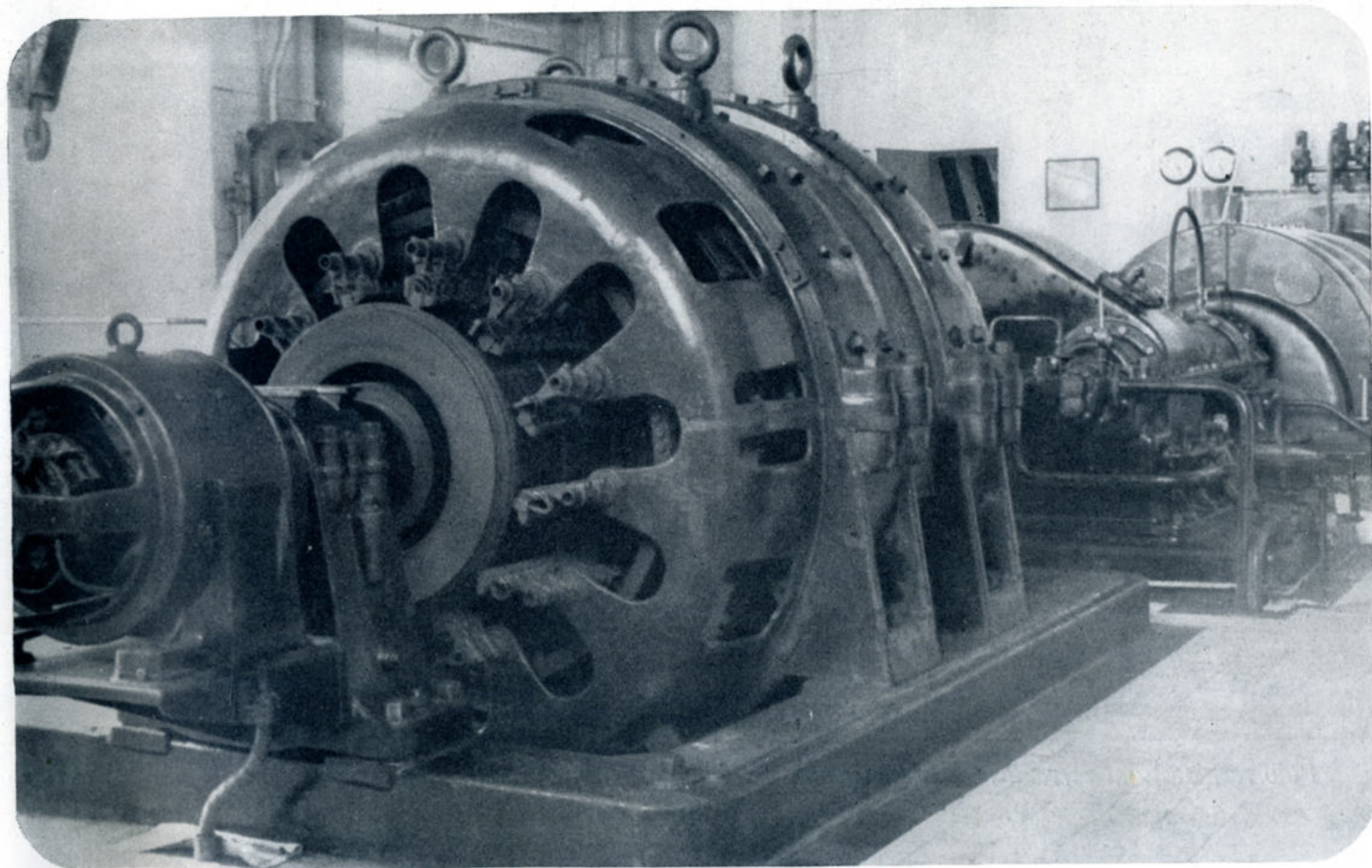

Foto links:

De turbine-zaal te Wormer bij de bevrijding in Mei 1945

Foto onder:

De huidige situatie, na herplaatsing van de in ons land teruggevonden turbine

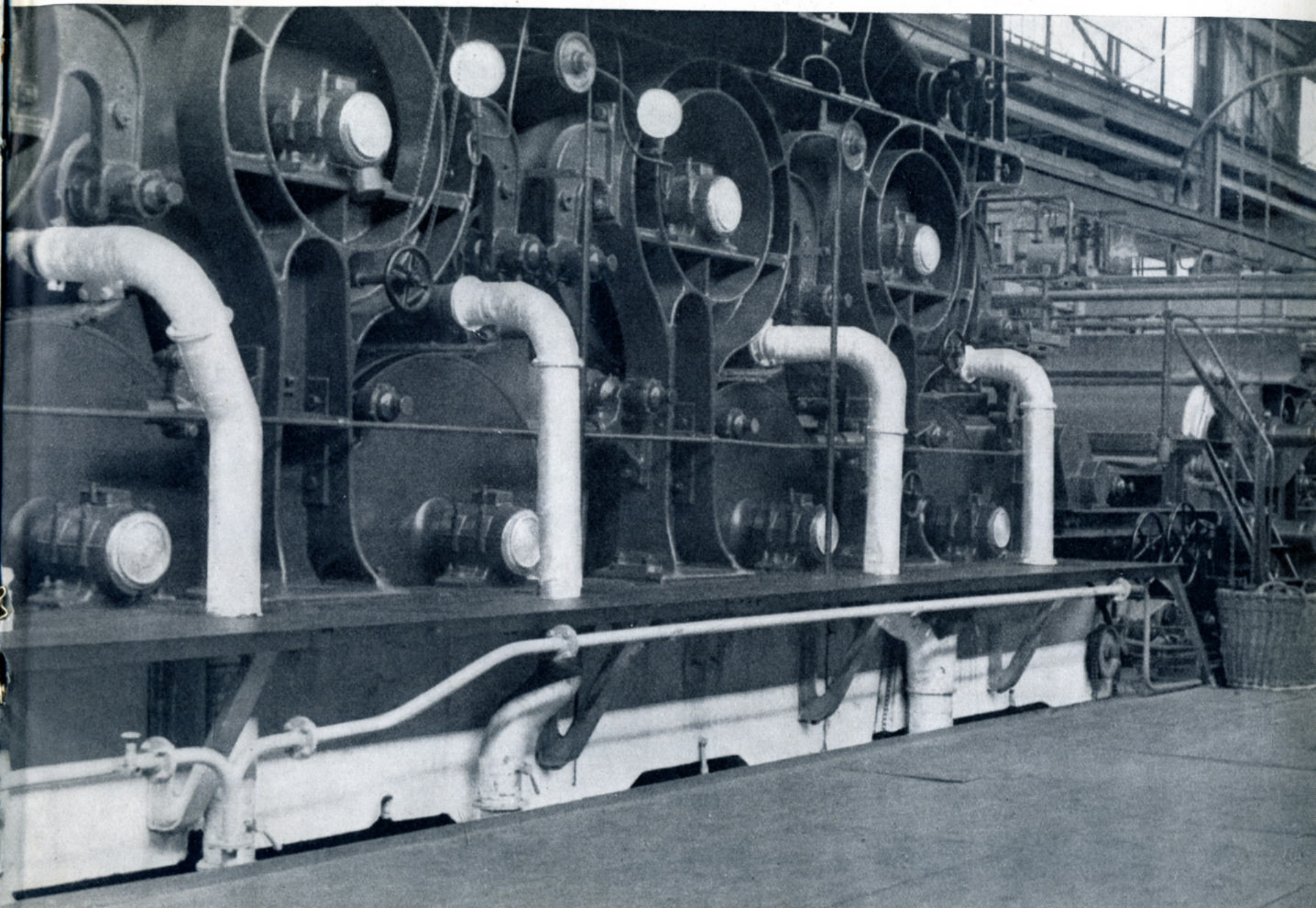

VGZ

*Hoe wij in
Mei 1945 de droogpartij
van een onzer machines
te Wormer aantreffen*

Foto rechts: Wat verricht moest worden, alvorens de desbetreffende machine weer in gebruik kon worden genomen

HET NEDERLANDSCHE VOLK

IS VERARMED *en heeft dringend behoefte aan de meest gevarieerde artikelen. De deviezenpositie laat invoer uit het buitenland slechts in zeer beperkte mate toe.*

SYSTEMATISCHE INZAMELING VAN OUD PAPIER

een pond per persoon per maand, zou tonnen aan deviezen sparen. Immers minder grondstoffen dienden te worden ingevoerd en meer export van papier was mogelijk. Daarnaast zou een ruimere voorziening van het binnenland met papier het gevolg kunnen zijn, want alleen onze fabrieken zijn reeds in staat ten minste 7.000.000 kg. per maand meer te produceeren dan thans geschiedt.

VAN GELDER ZONEN N.V.

Koninklijke Papierfabrieken

HOOFDKANTOOR: AMSTERDAM-C. • SINGEL 230-236